



جنبش علمی امام صادق(ع) تشیع را به متن مباحث اسلامی وارد کرد

حجت الاسلام نادم با بیان این که تا پیش از دوران امام صادق(ع) جریان تشیع در حاشیه نگه داشته شده بود، گفت: ظهور و بروز علمی امام(ع)، به احیای تفکر ناب اسلام محمدی و استقرار بنیادهای اعتقادی و فرهنگی شیعه منجر شد و شیعه را از وضعیت حاشیه‌ای خارج و به متن مباحث اسلامی وارد کرد.

امام جعفر صادق(ع)؛ معلم مذاهب اسلامی

مدیر گروه شیعه‌شناسی دانشگاه ادیان و مذاهب:

جنبش علمی امام صادق(ع) تشیع را به متن مباحث اسلامی وارد کرد

حجت الاسلام نادم با بیان این که تا پیش از دوران امام صادق(ع) جریان تشیع در حاشیه نگه داشته شده بود، گفت: ظهور و بروز علمی امام(ع)، به احیای تفکر ناب اسلام محمدی و استقرار بنیادهای اعتقادی و فرهنگی شیعه منجر شد و شیعه را از وضعیت حاشیه‌ای خارج و به متن مباحث اسلامی وارد کرد.

حجت الاسلام و المسلمین نادم، عضو هیئت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) با اشاره به سه ویژگی تعیین شدن از جانب خداوند، معصوم بودن و دارا بودن علم الهی به عنوان ویژگی‌های ضروری امام، در اندیشه شیعه، گفت: علمای اسلام با رویکردهای مختلف، تعبیر گوناگونی از علم الهی امام داشته‌اند، اما تعبیری که در کتاب‌های کلامی و کتاب‌های روایی بیشتر مورد استفاده و توجه واقع شده است «علم غیب« است.

نادم اثبات علم غیب برای امام را هم از طریق عقل و هم به وسیله وحی امکان‌پذیر دانست و افزود: ما معتقدیم که امام دارای علوم فراوان غیبی است که فرصت حتی آموختن آن‌ها به طرق عادی امکان ندارد و هر کدام از امامان ما با توجه به شرایط خاص زمان خود توانسته‌اند گوشه‌ای از معارف الهی کسب شده از این طریق را به ظهور برسانند و در زمان امام صادق(ع) شرایط و اوضاع امور به گونه‌ای پیش رفت و جدال‌های سیاسی ارباب قدرت به شکلی رقم خورد که فرصتی مناسب را برای ایشان فراهم کرد تا با حداکثر استفاده از این فرصت و به پشتوانه علم الهی و علم غیبی خود يك انقلاب و نهضت بزرگ علمی را پدید آورند.

در حقیقت باید امام صادق(ع) را رونق‌بخش و انرژی‌افزای بازار علم در همه دوران‌ها برای همه پیروان مذاهب اسلامی بدانیم که به قول استاد شهید مطهری در دورانی که بازار جنگ عقاید و آرا داغ بود، یکه و تنها به میدان آمدند و ضمن برکشیدن شیعه به جایگاه واقعی خود، سایر گروه‌های اسلامی را نیز از دانش خود بهره‌مند ساختند

وی با بیان این که شیعه تا زمان امام صادق(ع) پایگاه و جایگاه شکل گرفته‌ای برای دفاع از اعتقادات خود نداشت، خاطرنشان کرد: پس از فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی امام علی(ع) و با وجود زمینه‌های به ظهور رسیدن جایگاه تشیع، امکان تحقق این امر تا زمان امام صادق(ع) فراهم نشد. در واقع تا آن زمان جریان تشیع به گونه‌ای در حاشیه نگه داشته شده بود، اما ظهور و بروز علمی امام صادق(ع)، با تشکیل جلسات درس و بحث و دفاع و مناظره توسط ایشان که به احیای تفکر ناب اسلام محمدی و استقرار بنیادهای اعتقادی و فرهنگی شیعه منجر شد، شیعه را از وضعیت حاشیه‌ای خارج و به متن مباحث اسلامی وارد کرد.

عضو هیئت علمی دانشگاه ادیان و مذاهب افزود: بنابراین امام صادق(ع) به پشتوانه علم الهی خود و با تکیه بر قرآن و کلام اجداد طاهرینش توانست جایگاهی مستقر به تشیع ببخشد و از همین روی است که شیعه را شیعه جعفری و امام صادق(ع) را رئیس مذهب شیعه نامیده‌اند؛ چرا که شیعه سراسر و امدار فعالیت‌ها و جهاد علمی امام صادق(ع) است.

وی همچنین با اشاره به حضور دو ساله امام صادق(ع) در کوفه، گفت: در آن دوران کوفه در مقابل مدینه که مرکز حدیث و محدثین بود، به عنوان مرکز رأی و تضارب افکار و اندیشه‌های مختلف شناخته می‌شد و برای مثال ابوحنیفه که خود یکی از چهره‌های عقل‌گرا و رأی‌گرای مذاهب چهارگانه است و بسیاری دیگر از افراد سرشناس علمی این دوره همگی در کوفه جمع بودند و امام صادق(ع) با دعوت منصور دوانیقی به کوفه آمدند و به مدت دو سال در کوفه جلسات درس و بحث برپا کردند.

نادم با اشاره به فضای فکری و فرهنگی کوفه افزود: کوفه به دلیل حضور ایرانیان و رونق ترجمه در منطقه عراق و همچنین به دلیل آشنایی با سایر فرهنگ‌ها و تمدن‌ها، فضایی متفاوت داشت و در آن جا بر رأی و اندیشه تأکیدی بیش از مدینه صورت می‌گرفت، اما

با این حال مجلس امام(ع) بر همه گشوده بود و حتی بیشترین شاگردان متفاوت امام صادق(ع) را افرادی تشکیل می‌دهند که در کوفه از حضور ایشان بهره بردند و حتی می‌توان گفت که بیشترین ظهور و بروز علمی امام صادق(ع) در زمینه‌های متفاوت علمی مربوط به دوران حضور ایشان در کوفه و نتیجه فضای فکری حاکم بر آن بوده است.

بیشترین شاگردان متفاوت امام صادق(ع) را افرادی تشکیل می‌دهند که در کوفه از حضور ایشان بهره بردند و حتی می‌توان گفت که بیشترین ظهور و بروز علمی امام صادق(ع) در زمینه‌های متفاوت علمی مربوط به دوران حضور ایشان در کوفه و نتیجه فضای فکری حاکم بر آن بوده است

مدیر گروه شیعه‌شناسی دانشگاه ادیان و مذاهب با اشاره به تأثیر حرکت علمی امام صادق(ع) بر سایر فرق اسلامی نیز گفت: در حقیقت باید امام صادق(ع) را رونق‌بخش و انرژی‌افزای بازار علم در همه دوران‌ها برای همه پیروان مذاهب اسلامی بدانیم که به قول استاد شهید مطهری در دورانی که بازار جنگ عقاید و آرا داغ بود، یکه و تنها به میدان آمدند و ضمن برکشیدن شیعه به جایگاه واقعی خود، سایر گروه‌های اسلامی را نیز از دانش خود بهره‌مند ساختند.

نادم اضافه کرد: بسیاری از افراد چه از اهل سنت و چه در تشیع که درباره امام صادق(ع) کتابی نگاشته‌اند، به گونه‌ای بسیاری از این مذاهب و گروه‌های کلامی و فقهی را با امام صادق(ع) مرتبط می‌کنند و بر استفاده آن‌ها از امام(ع) تأکید دارند. برای مثال مالک بن انس به عنوان امام مالکی‌ها، خود را شاگرد امام صادق(ع) در مدینه می‌دانسته و درباره ایشان می‌گوید: «ما رأی عین و ما سمعت اذن و لا خطر علی قلب بشر افضل من جعفر بن محمد صادق(ع)؛ هیچ چشمی نشنیده و هیچ گوشی نشنیده و به هیچ قلبی خطور نکرده است انسانی با فضیلت‌تر از امام صادق(ع)».

وی با اشاره به نمونه‌ای دیگر از سخنان بزرگان دیگر گروه‌های اسلامی عنوان کرد: همچنین برای مثال جاحض با این که يك عثمانی مذهب است و با شیعه چندان میانه‌ای ندارد آنگاه که قصد معرفی امام صادق(ع) را دارد، می‌گوید: «جعفر بن محمد(ع) اللّٰذی ملأ دنیا علمه و فقهه؛ جعفر بن محمد(ع) کسی است که دنیا را علم و دانش او پر کرده است»؛ و این‌ها نمونه‌هایی است که نشان‌دهنده نگاه بزرگان و عالمان سایر فرق به امام صادق(ع) است.